

MINISTERIET

SLOTS- OG KULTURSTYRELSEN

TAGVINDUER

FAGLIGE RETNINGSLINJER FOR BYGGESAGER OM
ETABLERING OG UDSKIFTNING AF TAGVINDUER

INDHOLD

INTRODUKTION	3
SLOTS- OG KULTURSTYRELSENS PRAKSIS	4
Praksis.....	4
Støttemuligheder.....	5
ANSØGNINGENS INDHOLD	6
Fuldmagt.....	6
Budgetskema	7
SAGSBEHANDLINGEN	8
FAGLIG BAGGRUNDSVIDEN	10
Begrebsafklaring.....	10
Historisk perspektiv.....	10
Tagvinduestyper.....	10
Placering	13
Krav til redningsåbninger	13
PRINCIPIELLE AFGØRELSE OG UDTALELSER	14
EKSEMPLER PÅ BETINGELSER	15
KILDER	16
LÆSEVEJLEDNING	17

Udgivet af

Slots- og Kulturstyrelsen, Center for Kulturarv, Fredede Bygninger

Redaktion

Lisa Marie Gerdes, Luna Dyre, Eva Sievert Asmussen, Slots- og Kulturstyrelsen

Tegninger

Rasmus Wieleman, Tegnestuen W

Forsidebillede

Slots- og Kulturstyrelsen

Publiceret december 2020

ISBN: 978-87-93942-16-5 (pdf)

EAN: 9788793942165

1

INTRODUKTION

Slots- og Kulturstyrelsens bygningsfredningsmyndighed har udarbejdet en række faglige retningslinjer for behandling af byggesager på de fredede bygninger i Danmark.

I retningslinjerne har vi nedskrevet vores praksis for at sikre en ensartet og gennemsigtig forvaltning.

Vi har udarbejdet de faglige retningslinjer som et værktøj til sagsbehandling for styrelsens medarbejdere.

De faglige retningslinjer henvender sig endvidere til fagfolk, myndigheder, ejere og andre særligt interesserede.

HER KAN DU LÆSE MERE

Læsevejledning til de faglige retningslinjer findes bagerst i dokumentet.

Mere information om bygningsbevaring og restaurering kan findes i Slots- og Kulturstyrelsens informationsblade om restaurering og bygningsbevaring.

De faglige retningslinjer for behandling af sager om tagvinduer kan desuden med fordel læses i sammenhæng med de faglige retningslinjer vedrørende tegltage, undertage og understrygning, skifter-, metal-, træspån- og tagpaptage samt tagrum.

HENVISNING

Find bygningsfredningsloven på retsinformation.dk

Find Slots- og Kulturstyrelsens informationsblade på slks.dk

Find flere faglige retningslinjer på slks.dk

- Tegltage
- Undertage og understrygning
- Skifter-, metal-, træspån- og tagpaptage
- Tagrum

2

SLOTS- OG KULTURSTYRELSENS PRAKSIS

Slots- og Kulturstyrelsens praksis er baseret på faglig viden om arkitektur, bygningskultur, byggeteknik og kulturhistorie. Desuden kan vores praksis være bestemt af udtalelser fra Det Særlige Bygningssyn og principielle afgørelser fra Kulturministeriets departement. Endelig er vores praksis baseret på erfaringer fra fredningsgennemgangen 2010-2016.

Efter forvaltningsretten træffer vi altid afgørelse efter en konkret vurdering af den enkelte ansøgning.

PRAKSIS

Slots- og Kulturstyrelsens generelle praksis for behandling af sager om tagvinduer i de fredede bygninger er følgende:

Oprindelige eller ældre tagvinduer i uisolerede tagflader skal som udgangspunkt søges istandsat frem for udskiftet. Tagvinduer, der ikke passer til bygningens udtryk tillades som udgangspunkt udskiftet.

Etablering af tagvinduer i ubrudte tagflader, hvor den ubrudte tagflade er bygningens oprindelige udtryk, tillades som udgangspunkt ikke. Ved visse funktionstømte bygninger, kan etablering af tagvinduer, der muliggør anvendelse af tagrummet, dog være en mulighed.

Ved funktionsændringer, hvor Slots- og Kulturstyrelsen har meddelt tilladelse til f.eks. indretning af opholdsrum i tagetagen, skal der som udgangspunkt findes en løsning, hvor der kan udskiftes/etableres tagvinduer i et tilstrækkeligt omfang til den nye funktion.

Tagvinduestypen skal være tilpasset bygningens type og alder samt tagrummets funktion (uisoleret eller isoleret). Inddækninger skal formmæssigt være tilpasset bygningens udtryk og tagdækningens materiale. Slots- og Kulturstyrelsen er derfor tilbageholdende med at meddele tilladelse til tagvinduer med fleksibel inddækning.

Etablering af nye ovenlys tillades som udgangspunkt ikke. Der kan dog være bygninger, hvor etablering af ét stort ateliervindue kan være en løsning. Såfremt ønsket om etablering af tagvinduer, skyldes et behov for lys i et uisoleret tagrum, kan der evt. anvendes glastagsten.

I uisolerede tagflader kan der anvendes jernvinduer med enkeltglas.

HENVISNING

Find bygningsfredningsloven på retsinformation.dk

Læs mere om fredningsværdier i kapitlet om sagsbehandlingen under afsnittet fredningsværdier.

I isolerede tagflader kan etablering/udskiftning af tagvinduer som udgangspunkt udføres med en vinduestype, der er udført med termoglas og en konstruktion, der forhindrer de kondensproblemer, som kan opstå ved støbejernstagvinduer.

Placering af tagvinduer skal tage hensyn til bygningens facadekomposition og evt. eksisterende tagvinduer og kviste. Tagvinduer må ikke placeres tæt på rygningen eller tæt ved grater, skotrender, tagskæg eller gavle. Der må som udgangspunkt ikke laves udvekslinger i spærrene.

Tagvinduernes størrelse skal tage hensyn til bygningens samlede udtryk.

I forbindelse med en tagomlægning har Slots- og Kulturstyrelsen mulighed for at stille supplerende krav til udskiftning af tagvinduer, der ikke understøtter bygningens fredningsværdier.

STØTTEMULIGHEDER

Slots- og Kulturstyrelsen har som udgangspunkt kun praksis for at tildele støtte, hvis der er tale om restaurering af oprindelige tagvinduer eller reetablering af oprindelige tagvinduer, som understøtter, opretholder, udbygger eller reetablerer tagets fredningsværdier.

Måden tagvinduer ligger i det enkelte tag, er af stor betydning for bygningens samlede udtryk og samtidigt er et teknisk kompliceret sted i klimaskærmen. Derfor har styrelsen efter en konkret vurdering mulighed for at støtte udarbejdelsen af tegninger, der viser, hvordan tagvinduer indbygges i tagfladen.

For at komme i betragtning til støtte må bygningsarbejderne ikke være igangsat.

3

ANSØGNINGENS INDHOLD

Dette kapitel redegør for, hvad en ansøgning typisk skal indeholde, for at sagen er tilstrækkeligt oplyst og kan behandles af Slots- og Kulturstyrelsen.

Slots- og Kulturstyrelsen forholder sig til, om ansøgningsmaterialet indeholder de nødvendige oplysninger, for at vi kan træffe afgørelse i sagen. Hvis vi vurderer, at der kun mangler få oplysninger, vil vi typisk anmode om supplerende materiale. Hvis vi vurderer, at en større del af ansøgningsmaterialet mangler, giver vi typisk afslag på uoplyst grundlag. Ansøger er i de tilfælde nødt til at indsende en ny, fuldt oplyst ansøgning.

HVAD SKAL ANSØGNINGEN INDEHOLDE?

Ansøgning om	Indhold
Udskiftning af tagvinduer	- Beskrivelse af eksisterende forhold (foto og tekst) - Tagplan i mål 1:50/1:100 af eksisterende forhold samt markering af tagvinduer som søges udskiftet - Beskrivelse af bygningsarbejder (tekst) - Opstalter i mål 1:50/1:100 af fremtidige forhold - Snit i mål 1:10 af tagvinduet's placering i tagfladen og inddækning - Produktinformation på tagvinduer
Etablering af tagvinduer	- Beskrivelse af eksisterende forhold (foto og tekst) - Spærplan og opstalter i mål 1:50 af eksisterende forhold - Beskrivelse af bygningsarbejder (tekst) - Opstalter i mål 1:50 af fremtidige forhold - Snit i mål 1:10 af tagvinduet's placering i tagfladen og inddækning - Produktinformation på tagvinduer <i>Ved reetablering af gennembrydninger:</i> - Bygningshistorisk redegørelse

FULDMAGT

Hvis ansøgeren ikke er ejer af bygningen jf. Tingbogen, skal der vedlægges en gyldig fuldmagt fra bygningens ejer.

Ved fredede bygninger, der er opdelt i ejerlejligheder betyder det, at der skal foreligge en fuldmagt fra ejerforeningen.

Det skal fremgå af fuldmagten, hvem der udsteder fuldmagten, og hvem fuldmagten er udstedt til. Fuldmagten skal være dateret. Det skal klart fremgå, hvilke bygningsarbejder, fuldmagten gælder.

Fuldmagten skal være udstedt til den person eller virksomhed, der søger om tilladelse til at udføre bygningsarbejder på den fredede bygning.

BUDGETSKEMA

Man ansøger om tilskud ved at vedlægge et udfyldt budgetskema til ansøgningen.

Budgetskemaet skal indeholde stamoplysninger om den fredede bygning samt oplysninger om bygningens ejer. Budgetskemaet skal også indeholde oplysninger og prisoverslag over de forventede omkostninger ved bygningsarbejderne. Ofte vil der forekomme bygningsarbejder, som ikke er støtteberettigede, og det er derfor vigtigt at opliste de forskellige udgifter separat.

HENVISNING

Find Slots- og Kulturstyrelsens budgetskema på slks.dk

4

SAGSBEHANDLINGEN

Dette kapitel beskriver en række parametre, som Slots- og Kulturstyrelsen vurderer og opvejer til at træffe en afgørelse i den enkelte sag.

FREDNINGSVÆRDIER OG SIGNIFIKANS

I behandlingen af byggesager, foretager Slots- og Kulturstyrelsen først en vurdering af bygningens bærende fredningsværdier og en vurdering af bygningens signifikans.

Bærende fredningsværdier

Vi vurderer, om de ansøgte arbejder understøtter og opretholder bygningens bærende fredningsværdier.

Der kan f.eks. knytte sig bærende fredningsværdier til selve tagvinduet og dets placering, men også til ubrudte tagflader uden f.eks. tagvinduer.

FREDNINGSVÆRDIER KORT FORTALT

De bærende fredningsværdier er summen af en bygnings arkitektoniske, kulturhistoriske og miljømæssige værdier. De bærende fredningsværdier udgør bygningens særlige og umistelige værdier. De bærende fredningsværdier skal være synlige og håndgribelige bygningselementer.

Signifikans

Herudover vurderer Slots- og Kulturstyrelsen bygningens signifikans. Generelt vil en høj signifikans medføre en forholdsvis restriktiv forvaltning. Bygninger med en lav signifikans vil typisk medføre en mindre restriktiv forvaltning.

Vurderingen af bygningens signifikans sker på baggrund af en vurdering af:

- Bygningens autenticitet
- Bygningens integritet

SIGNIFIKANS KORT FORTALT

Signifikans er et udtryk for bygningens betydning set i forhold til andre fredede bygninger af samme type. Signifikans vurderes ud fra sjældenhed, kvalitet og bevaringstilstand.

ISOLERET ELLER UISOLERET TAGFLADE

Vi forholder os til om ansøgningen vedrører en isoleret eller uisoleret tagflade. Dette vil have betydning for hvilke tekniske egenskaber, tagvinduet skal have.

ORDFORKLARING

Autenticitet er et udtryk for bygningens ægthed. Både oprindelige og senere tilkomne bygningsdele indgår i vurderingen af bygningens autenticitet.

Integritet er et udtryk for, hvor helstøbt bygningen fremstår i sig selv og i forhold til omgivelserne.

TAGVINDUESTYPE OG INDDÆKNING

Slots- og Kulturstyrelsen vurderer, om det ansøgte tagvindues konstruktion og inddækning passer til tagbeklædningen (tegl, skifer, metal).

MATERIALITET

Slots- og Kulturstyrelsen vurderer, om tagvinduet indvendige og udvendige materialeholdning understøtter bygningens materialeholdning.

STØRRELSE OG UDFORMNING

Styrelsen vurderer, om tagvinduet i størrelse og form understøtter bygningens arkitektur, type og alder. Eksisterende, oprindelige tagvinduer og kviste kan have indflydelse på vurderingen.

ANTAL OG PLACERING

Slots- og Kulturstyrelsen vurderer, om det ansøgte antal vinduer samt deres placering understøtter bygningens udtryk.

PLACERING I TAGFLADEN

Vi forholder os til, om tagvinduet har en hensigtsmæssig placering i tagfladen, eller om tagvinduet er placeret for højt/lavt i forhold til den eksisterende tagbeklædning.

INDVENDIGE FORHOLD

Slots- og Kulturstyrelsen vurderer, om lysninger eller lysningskasser udføres på en måde, som er byggeteknisk hensigtsmæssig og understøtter det indvendige rum. Endvidere overvejer styrelsen, om lysningspaneler er vinklet hensigtsmæssigt.

OPMÆRKSOMHEDSPUNKTER I SAGSBEHANDLINGEN

Vi er særligt opmærksomme på at vurdere følgende spørgsmål i sager vedr. tagvinduer

- Er der meddelt tilladelse til ændringer i bygningens brug, som medfører behov for etablering af tagvinduer?
 - Er der tale om en allerede brudt tagflade?
 - Vil det samlede antal af gennembrydninger kunne udføres uden at forringe bygningens arkitektoniske udtryk væsentligt?
 - Er det/de ansøgte tagvindue/tagvinduer tilpasset tagfladens materialitet mht. type, størrelse og placering i tagfladen?
-

5

FAGLIG BAGGRUNDSVIDEN

Formålet med dette kapitel er at introducere læseren til væsentlige dele af den faglige baggrundsviden, som ligger til grund for Slots- og Kulturstyrelsens behandling af byggesager om etablering og udskiftning af tagvinduer.

Der kan i dette kapitel forekomme beskrivelser af tekniske løsninger og bygningsdele, som ofte ikke er hensigtsmæssige at anvende i de fredede bygninger. Vi har valgt at beskrive et udvalg af disse løsninger, for at give læseren forståelse for hvilke erfaringer, der ligger bag vores praksis.

Yderligere baggrundsviden kan findes i Slots- og Kulturstyrelsens informationsblade.

BEGREBSAFKLARING

Et tagvindue forstås som et (tophængt) vindue, der anvendes i en tagflade, og som har en maks. størrelse svarende til et 9-stensvindue. Et vindue, der er større end disse mål, betegnes som et ovenlysvindue.

HISTORISK PERSPEKTIV

Tagvinduer af støbejern kom til Danmark fra England i starten af 1800-tallet, hvor de blev udviklet til skifertage. I Danmark blev tagvinduet tilpasset tagstenenes form (vingetegl), og det betegnes derfor ud fra det antal af tagsten, det erstatter, f.eks. 4-, 6- og 9-stenstagvinduer.

Tagvinduets oprindelige formål var primært at få lys og ventilation i tagrummet, hvor det i løbet af århundredet erstattede mange små tagkviste. Sekundært har tagvinduer også været brugt som adgang til tagfladen.

TAGVINDUESTYPER

Forskellig tagvinduestyper omfatter:

- Glastagsten (i tegltage)
- Støbejernstagvinduer (i tegl- og skifertage)
- Smedejernstagvinduer (i tegl-, skifer-, zink- og tagpaptage)
- Trævindue med zink- eller kobberbeklædning, et blikkenslagertagvindue (tegl-, skifer-, metal- og tagpaptage)
- Koblede tagvinduer (i tegl-, skifer- og tagpaptage)
- Særligt formgivne tagvinduer
- Ovenlys

Glastagsten

Glastagsten er en tagsten støbt i glas. De første glastagsten var udformet som vingetagsten. Glastagsten lægges traditionelt op som erstatning for enkelte tagsten men er i dag knap så almindelige som tidligere.

ORDFORKLARING

En tagstens profil henviser til dens tværsnit.

Støbejernstagvinduer

De første tagvinduer i støbejern var udformet til de flade skifertage med en plan inddækning. I Danmark, hvor tegltage er mere udbredte, blev tagvinduernes inddækning tilpasset tagstenenes form og profil.

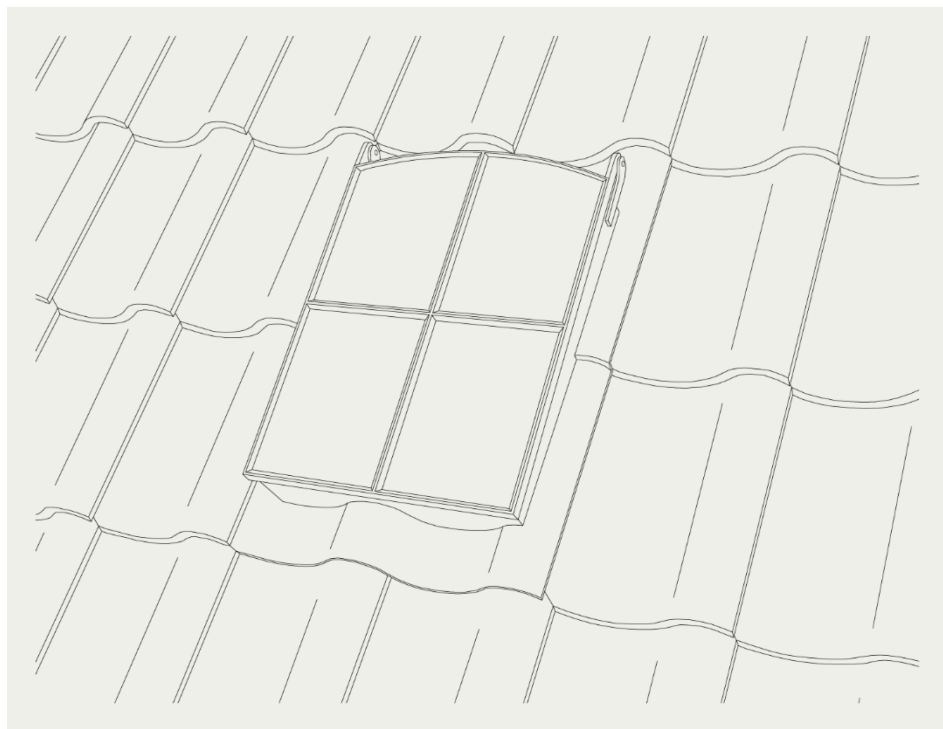
Støbejernstagvinduer er udført med enkeltlagsglas, der er lagt i linoliekit, og kan være udformet med en enkelt lodret gennemgående sprosse eller en lodret og en vandret gennemgående sprosse.

Ved understrøgne tegltage kan tætning omkring tagvinduet ske ved understrygning. Ved tage med fast undertag kan tætning omkring tagvinduet ske ved at inddække ovenpå eller under tagstenene, der støder op mod vinduet (synlig eller skjult inddækning).

Ved skifertage vil et støbejernstagvindue ligge relativt højt i tagfladen, da skiferdækningen i sig selv er flad og lav.

Fordelen ved støbejernstagvinduer er deres udtryk, da de kan patinere på samme vis som tagfladen, og da de bygges ind på samme vis som selve teglstenene, idet de lægges på lægterne.

Ulempen ved støbejernstagvinduer består overordnet i, at jernets varmeledningsevne gør, at der ofte opstår fugtskader i træværket omkring vinduet pga. kondens. Fugten kan kondensere på jern og glas og dryppe på undertag/lægte/gulv. Dette kan gøre sig gældende ved både uopvarmede og opvarmede tagrum. Problemet er størst ved opvarmede tagrum. Der kan endvidere være problemer omkring tilslutningen af puds eller dampspærre, da fugten vil kunne trænge ud mellem vindue og underlag.

Principtegning af et
traditionelt
støbejernsvindue.

ORDFORKLARING

Begrebet 'termisk brugte' henviser til, at sprossen er udformet i to dele, der ikke har kontakt med hinanden og derfor ikke danner en kuldebro fra yderside til inderside.

Smedejernstagvinduer

Smedejernstagvinduer (f.eks. produktet Louvre tagvinduer) er en nyere type, der er udviklet som erstatning for de traditionelle støbejernstagvinduer. De kan monteres nedsænket eller hævet i tagfladen, og de inddækkes med zink, enten skjult eller synligt. Smedejernsvinduer er typisk udformet med en eller flere lodrette sprosser. Det mest udbredte produkt på markedet er udført med termoglas. Disse vinduer kan være udført med gennemgående eller termiske brudte sprosser (snydesprosser).

Trævindue med zink- eller kobberbeklædning (blikkenslagertagvindue)

Der er udviklet et trævindue med zink eller kobberbeklædning, som er udført med en indvendig karm og ramme af træ og en udvendig ramme, der er inddækket i zink eller kobber (f.eks. produktet GVR-vindue fra Velux). Vinduestypen er udført med termoglas og konstrueret, så det kan benyttes i tagrum, der er indrettet til beboelse, uden at der opstår kondensdannelse, som risikeres, når støbejernstagvinduer anvendes i beboede tagrum. Det kan inddækkes med både en fast (formstøbt eller flad) eller en fleksibel inddækning. Den flade inddækning kan være fremstillet i zink eller kobber. Vinduet har ingen sprosser.

Koblede tagvinduer

Koblede tagvinduer (f.eks. fra producenten GH Holbæk Jernstøberi) består af et ydre vindue i støbejern med en koblet indre ramme i aluminium. Det ydre vindue har en udformning som de traditionelle støbejernsvinduer med gennemgående lodrette og vandrette sprosser. Den indre koblede ramme er bundhængt på det ydre vindue. Karmen er isoleret. Vinduet kan være udformet med en bølget inddækning eller en flad inddækning i støbejern.

Særligt formgivne tagvinduer

Særligt formgivne tagvinduer omfatter tagvinduer, der er formgivet specielt til den enkelte bygning, og indgår derfor som et særligt formgivet element i den samlede komposition. De er unikke fra bygning til bygning og kan derfor være udformet i forskellige materialer, form, størrelse og udtryk.

Ovenlys

Ovenlysvinduer er en samlet betegnelse for større vinduer i tagfladen, typisk af nyere dato. De fleste ovenlysvinduer er nyere vinduestyper og vil typisk være fremstillet med termoruder. Det mest almindelige ovenlysvindue er et vippevindue, der hængsles på midten af siden, og som kan have en størrelse fra 550 x 780 mm og op til ca. 1300 x 1600 mm.

Et atelierovenlysvindue har et endnu større glasareal og kan være udformet som et enkelt stort vindue eller flere almindelige ovenlys, der er placeret side om side (et atelierovenlysvindue bør ikke forveksles med de ældre ateliervinduer, som f.eks. kendes fra kunstneratelierer som på Charlottenborg i København).

Et pyramideovenlys er udformet som en pyramide. Det vil typisk være placeret i flade eller næsten flade tage.

Et L-formet ovenlysvindue er et ovenlysvindue, der løber ud over tagfladen og ned ad ydervæggen, så det bliver til en sammensmeltning af et tagvindue og et almindeligt lodret vindue.

REFERENCE

Charlottenborg Kunsthall eller Charlottenborg Udstillingsbygning (1833 af Ferdinand Meldahl og Albert Jensen) i København. Fredet 1988.

Et rytterlys er placeret i tagets rygning og går ned over begge tagflader. Det kan være monteret både i plan med og over tagfladen.

PLACERING

Placeringen af et tagvindue kan have både tekniske og æstetiske konsekvenser.

Et tagvindue kan være tagfladens svageste punkt, da det både gennembryder tagfladen og ændrer på klimaskærmens opbygning. Omkring afslutninger som gavle, mod rygning og tagskæg, i valme og i spærfag nær disse, over hanebånd og ved andre gennembrydninger er det særligt teknisk problematisk at placere tagvinduer.

Æstetisk kan placeringen af tagvinduer enten underbygge eller forskyde facadeopbygningen og bygningens udtryk som helhed. Placeringen af tagvinduer kan enten underbygge en symmetrisk eller asymmetrisk balance. En overvægt af tagvinduer i den ene ende af tagfladen kan medføre, at facadekompositionens balance ændres. Ofte har placeringen af tagvinduer været funktionsbestemt, så de afspejler de bagvedliggende rums funktion og behov for ventilering og lys.

KRAV TIL REDNINGSÅBNINGER

Ifølge bygningsreglementet skal brandmæssige enheder til personophold indrettes med en redningsåbning, med mindre et tilsvarende sikkerhedsniveau kan opnås på en anden måde.

Tagvinduet skal have en fri højde og bredde på tilsammen 1,5 m, hvor højden er mindst 0,6 m og bredden mindst 0,5 m. Tagvinduer med en størrelse svarende til 9-stenstagvinduer er oftest godkendt som redningsåbninger.

ORDFORKLARING

Klimaskærmen henviser til de bygningsdele, der adskiller ude og inde.

ORDFORKLARING

'En brandmæssig enhed' er et teknisk begreb fra bygningsreglementet, der beskriver brandteknisk adskilte enheder inden for f.eks. en bygning. Der er krav om, at der skal være en redningsåbning pr. brandenhed. Såfremt enheden er i mere end en etage, skal der dog være en redningsåbning pr. etage.

6

PRINCIPIELLE AFGØRELSE OG UDTALELSE

I dette kapitel henviser vi til principielle klageafgørelser truffet af Kulturministeriets departement og udtalelser fra Det Særlige Bygningssyn, der danner præcedens for vores generelle praksis.

AFGØRELSE FRA KLAGEINSTANS

Der henvises til Kulturministeriets departements afgørelse i klagesag vedrørende:

Kulturministeriets departement har omgjort Slots- og Kulturstyrelsens afgørelse om afslag til udskiftning af fem stk. 6-stens støbejernsvinduer til fem stk. 6-stenstagvinduer fra Velux GVR i toppen af et mansardtag i en lovligt indrettet tagetage.

UDTALELSE FRA DET SÆRLIGE BYGNINGSSYN

Indholdet af disse faglige retningslinjer er forelagt Det Særlige Bygningssyn den 30. april 2020.

Der henvises desuden til Det Særlig Bygningssyns udtalelse af den 12. december 2012.

"Det Særlige Bygningssyn har drøftet Kulturstyrelsens (Slots- og Kulturstyrelsens, red.) almindelige praksis vedrørende indretning af tagetager på fredede bygninger. Bygningssynet finder i forlængelse heraf, at følgende retningslinjer - ud fra en konkret vurdering i hvert enkelt tilfælde og under hensyntagen til den enkelte bygnings fredningsværdier - kan danne udgangspunkt for styrelsens behandling af ansøgninger om indretning af tagetager:

- *Hvis der tidligere har været beboelse i tagetagen, kan der nyindrettes under forudsætning af, at indretningen ikke medfører ændring af adgangsforhold eller indgreb i tagfladerne til dagslys, redningsåbninger, flugtvej eller andet, som vil svække fredningsværdierne.*
- *Ubrudte tagflader bør forblive som sådan. Der kan kun undtagelsesvist være begrundelser for at etablere nye kviste og tagvinduer."*

7

EKSEMPLER PÅ BETINGELSER

Ifølge bygningsfredningslovens § 10, stk. 2 kan en tilladelse gøres betinget af gennemførelse af foranstaltninger, som ikke fremgår af ansøgningen. Derfor kan der i en tilladelse til bygningsarbejder være stillet betingelser, som skal opfyldes, for at tilladelsen er gældende.

Nedenstående er *eksempler* på betingelser, som *kan* forekomme i en afgørelse, hvis Slots- og Kulturstyrelsen i den konkrete sag har vurderet, at det er nødvendigt for at opretholde fredningsværdierne i den fredede bygning.

VALG AF TAGVINDUESTYPE

- Glastagsten skal genavendes
- Defekte tagvinduer skal restaureres og genanvendes.

Eller:

- Tagvinduerne skal udskiftes til tilsvarende type i samme størrelse og materiale.

Eller:

- Tagvinduerne udskiftes til vinduer, der efter konkret vurdering passer til den fredede bygnings alder og arkitektoniske udtryk.
- Tagvinduer, der skæmmer tagfladen, skal fjernes eller udskiftes til en type, der kan godkendes af styrelsen.

PLACERING AF TAGVINDUER

- Tagvinduerne skal placeres harmonisk i tagfladen efter nærmere aftale med Slots- og Kulturstyrelsen.
 - Der som bør minimum være fire rækker teglsten fra tagryg til overkant af tagvinduer.
 - Tagvinduer må ikke placeres over hanebåndsniveau.
 - Tagvinduer må ikke placeres i valme eller i spærfag nær disse.
 - Tagvinduer må ikke sammenbygges eller anbringes tæt, dvs. at der som minimum bør være fire teglrækker mellem vinduerne og mellem tagvinduer og tagkviste.
-

8

KILDER

Andersen, L. L., & Jensen, M. (15. august 2019). Ovenlys i skrå tagflader. Hentet 16. december 2019 fra Videncenteret Bolius' hjemmeside:
<https://www.bolius.dk/ovenlys-i-skraa-tagflader-17641>

Arkitektfirmaet Merete Lind Mikkelsen ApS. (25. august 2016). Udvalgte arbejder, Forarbejde til Velux restaureringsvindue. Hentet 13. december 2019 fra Arkitektfirmaet Merete Lind Mikkelsens hjemmeside:
https://www.mereteindmikkelsen.dk/A_MLM%20UDVALGTE%20ARBEJDER.pdf

Geyer, H. (november 2013). Koblede tagvinduer i støbejern til fredede og bevaringsværdige huse. Hentet 13. 12 2019 fra GH Holbæk Jernstøberi A/S:
https://www.ghjern.dk/images/stories/pdf/gh_holbak_jernstoeri_katalog.pdf

saxo.as. (u.d.). Louvre Classic, Isoleret smedejernstagvindue til skifer, tegl og zink. Hentet 13. december 2019 fra Saxo.as' hjemmeside:
http://saxosolution.dk/wp-content/uploads/2018/05/Saxo_Louvre_Classic_018.pdf

Trafik-, Bygge- og Boligstyrelsen. (2018). 2.2 Redningsåbninger til personredning. Hentet 16. december 2019 fra bygningsreglementet.dk:
http://bygningsreglementet.dk/Tekniske-bestemmelser/05/Vejledninger/Generel_Brand/Enfamiliehuse/Redningsa-bninger-til-personredning

Vadstrup, S., & Tegnestuon Kvisten. (2012). Kviste og tagvinduer. København: Slots- og Kulturstyrelsen, Kulturministeriet.

Velux. (u.d.). GVR til fredede og bevaringsværdige bygninger. Hentet 16. december 2019 fra Velux' hjemmeside: <https://www.velux.dk/produkter/velux-ovenlysvinduer/specialfunktioner/gvr-klasseisk-tagvindue>

9

LÆSEVEJLEDNING

BAGGRUND OG HENSIGT

Slots- og Kulturstyrelsen har i perioden 2018-2020 udarbejdet en række faglige retningslinjer for vores myndighedsbehandling af ansøgninger om bygningsarbejder i de fredede bygninger.

Retningslinjerne bidrager til at belyse Slots- og Kulturstyrelsens forvaltning af bygningsfredningsloven for offentligheden.

Formålet med formidlingen af de faglige retningslinjer er, at hjælpe bygningsejere og rådgivere til at fremsende en fyldestgørende ansøgning og samtidig give indsigt i styrelsens sagsbehandling.

De faglige retningslinjer er opdelt i kategorier, der omfatter forskellige bygningsdele, materialer og installationer.

INTRODUKTION TIL KATEGORISERINGEN

De faglige retningslinjer kan læses i sammenhæng med hinanden, da de fleste byggesager typisk omfatter bygningsarbejder, der berører flere forskellige emner.

Retningslinjerne kan også læses i sammenhæng med Slots- og Kulturstyrelsens informationsblade om bygningsbevaring. De enkelte faglige retningslinjer er nummererede, og disse numre svarer til nummereringen af informationsbladene.

INTRODUKTION TIL TEKSTENS INDHOLD

De faglige retningslinjer består af en række kapitler. Grå bokse i brødteksten indeholder eksempler i tegning. Farvet tekst i brødteksten indeholder korte beskrivelser af hhv. fredningsværdier og signifikans, opmærksomhedspunkter i sagsbehandlingen og eksempler på betingelser, man kan finde i en afgørelse. Informationer i marginen understøtter brødteksten, og her finder man ordforklaringer, billedtekster og henvisninger.

HENVISNING
Find Slots- og
Kulturstyrelsens
informationsblade på
slks.dk

SÅDAN LÆSES KAPITLERNE

Kapitel 1. Introduktion

Generel introduktion til de enkelte faglige retningslinjer.

Kapitel 2. Slots- og Kulturstyrelsens praksis

Beskrivelse af Slots- og Kulturstyrelsens nuværende praksis. Praksis revideres løbende på baggrund af principielle afgørelser og erfaringer samt udtalelser fra Det Særlige Bygningssyn. Endvidere indeholder kapitlet information om støttemuligheder.

Kapitel 3. Ansøgningens indhold

Beskrivelse af, hvilket materiale en ansøgning typisk skal indeholde for at sagen er tilstrækkeligt oplyst og kan behandles.

Kapitel 4. Sagsbehandlingen

Beskrivelse af en række parametre som Slots- og Kulturstyrelsen vurderer og opvejer i den enkelte sag, inden der træffes en afgørelse.

Kapitlet fungerer således som et sagsbehandlingsværktøj for styrelsens medarbejdere og som en ressource, der kan give ansøgere, ejere og rådgivere indblik i, hvad Slots- og Kulturstyrelsen vurderer og lægger vægt på i byggesagsbehandlingen.

Kapitel 5. Faglig baggrundsviden

Introduktion til læseren af væsentlige dele af den faglige baggrundsviden, som ligger til grund for Slots- og Kulturstyrelsens behandling af byggesager.

Kapitel 6. Henvisning til principielle afgørelser og udtalelser

Såfremt der foreligger principielle klageafgørelser truffet af Kulturministeriets departement eller udtalelser fra Det Særlige Bygningssyn, der danner præcedens for Slots- og Kulturstyrelsens generelle praksis, fremgår disse af kapitlet. Kapitlet opdateres løbende.

Kapitel 7. Eksempler på betingelser

Liste over eksempler på særlige udførelsesmetoder og materialevalg, som en tilladelse kan være betinget af. Eksemplerne skal ikke forstås som en facitliste, da en afgørelse altid er baseret på en konkret vurdering af den enkelte sag.

Kapitel 8. Kilder

Kildehenvisninger.

TAGVINDUER

Faglige retningslinjer for byggesager om etablering og udskiftning af tagvinduer

December 2020

Publikationen er udarbejdet af Fredede Bygninger, Center for Kulturarv i Slots- og Kulturstyrelsen

Kontakt: bygoplan@slks.dk